MAGYAROK FÓRUMA MÚZSÁK GYERMEKE

Kincs egy tenyérnyi színpadon

Gyakran előfordul, hogy nem az érték, hanem a silányság diadalmaskodik

Bálint Márta színművésznő Marosvásárhelyen született. A marosvásárhelyi Szentgyörgyi István Színművészeti Intézetben végzett 1968-ban. A szatmárnémeti társulatban kezdte a pályáját, majd három év múlva átszerződött Marosvásárhelyre. 1988-ban családjával együtt költözött Magyarországra. Gyermekkori álma teljesült be azzal, hogy színész lehetett. A színpad varázsa nagyon korán megérintette. Számára a színjátszás csoda és gyönyörűség egyszerre. A színház az átváltozás gyönyörűségét kínálja, az átváltozás révén pedig néző és színész közösen élheti át a reményt hozó és olykor vigaszt nyújtó csodát, a játék mindig változó, mindig újat és mást, de mindig mély emberi tartalmat hordozó üzenetét.

A XI. kerületi Kulti Szalon kis öltözőjében a katartikus élményt nyújtó A megszakított repülés, avagy szerelmem, Viszockij *című monodráma után kerestem fel Bálint Márta színművészt. Kissé fáradtan, de kedvesen fogadott és hajlott egy beszélgetésre is. Én még az előadás hatása alatt kérdem tőle, honnan ez az erő, ennyi tehetség, hogy a közönség lélegzetvisszafojtva nézte végig az előadást.*

– Ön fogalmazott úgy, amikor gratulált, hogy köszöni a katartikus élményt. Én minden előadásban erre törekszem, és ha sikerül, akkor az óriási öröm számomra.

Kérem, hogy meséljen magáról! Tudom, hogy Erdélyből, Marosvásárhelyről jött Magyarországra, és vezető színésze volt az ottani Nemzeti Színháznak.

– Ez valóban így van, a kezdetektől fogva szebbnél szebb feladatokkal halmozott el ez a pálya. Szatmárnémetiben kezdtem, ahol három és fél felhőtlen évet töltöttem. Bernard Shaw *Az ördög cimborája* című darabjában, Essie szerepében debütáltam és a kollégáim és a nézők is egyből a szívükbe fogadtak. Drámai alakításokban, vígjátékokban és zenés darabokban egyaránt kipróbálhattam magam. Majd Harag György és Csorba András a Marosvásárhelyi Nemzeti Színházhoz hívtak, így a szülővárosom teátrumához szerződtem. Kiváló kollégákkal és rendezőkkel dolgoztam együtt, úgy, mint Harag György, Hunyadi András és Tompa Miklós. Több mint ötven főszerepet játszottam 1988-ig, amikor családommal együtt Magyarországra költöztünk. Itt a Nemzeti Színházhoz kerültem, ami akkor is és most is óriási szakmai megtiszteltetésnek számított. Tudom, hogy ez a pálya nem mindig csodálatos, egyenesen felfelé ívelő, mint az enyém volt Erdélyben, és a művészletnek vannak váratlanul beköszöntő, nem túl derűs korszakai is, ennek ellenére nehezen dolgoztam fel, amikor úgy éreztem, hogy a Nemzetiben nem számítanak rám. Főleg azért, mert előtte Erdélyben hosszú éveken át nagyon megbecsültek, és hálát adtam Istennek azért, hogy a tenyerén hordozott. Magyarországra kerülve viszont új helyzet állt elő a pályafutásomban, két éven át csak a pálya iránti alázatból vizsgáztam. Azt, hogy valójában mit érek, nem tudtam megmutatni a rám osztott szerény szerepekben. Igaz, hogy korábban én is hangoztattam, hogy nincs kis és nagy szerep, csak jó és rossz alakítás, de sajnos az igazság az, hogy nem mindegy, milyen szerepet osztanak az emberre. Végül otthagytam a Nemzeti Színházat, de azzal nem számoltam, hogy ezzel a lépéssel mit zúdítok magamra. Kerestem az utam, próbálkoztam több helyen is, de csak annyit tudtam, hogy az önként, mégis kényszerből vállalt szabadúszást a magam javára kell fordítanom.

Mindenki sodródik a saját végzete felé

Mi lendítette át ezen a nehéz időszakon?

– Váratlan felkérést kaptam egy akkoriban alakult magánszínháztól, Strindberg *Júlia kisasszonyának* címszerepére. Szakácsi Sándor és Venczel Vera volt a partnerem és a velük való közös munka nagyszerűen sikerült, a próbaszakasz alkotó időszaka és maga az előadás is remek volt. Sajnos kilenc előadás után a színház csődbe ment és kezdődtek ismét a megpróbáltatások. Életemnek ez a szakasza összecsengett Strindberg darabjában a Júlia kisasszony szájából elhangzó ars poeticával: „Az élet olyan, mint a sárfolyam, és mindenki sodródik a saját végzete felé". Számomra ez furcsa, életidegen hitvallás, sokkal közelebb áll hozzám Hemingway igen jól ismert gondolata, mely szerint „az embert el lehet pusztítani, de legyőzni soha". Úgy éreztem, ez rám is igaz. Nem szeretek panaszkodni, mindig igyekszem képességeim és az adódó lehetőségek szerint tenni a dolgomat, az utóbbiak azonban, mármint a szakmai lehetőségek nem mindig a tehetséghez mérten érik az embert. Gyakran előfordul, hogy nem az érték, hanem a silányság diadalmaskodik.

Hogyan sikerült továbblépnie, hiszen mindezek ellenére ma már elismert színész és előadóművész idehaza, akit Magyar Örökség Díjjal és a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjével is kitüntettek?

– Mindkét kitüntetés váratlanul ért, és nem is tudom szavakban kifejezni azt az örömöt, amit a díjak átvételekor éreztem, annak ellenére, hogy ezek nem szakmai elismerések. Visszakanyarodva a kérdéséhez, hogy miként folytattam pályámat: a sors, a Jóisten gondoskodása révén Bécsből ért egy felkérés egy egyéni estre. Először tiltakoztam, mert addig ilyet én nem csináltam. A fiam, aki akkor tizenegy-két éves lehetett, hallotta a szabadkozásomat a telefonban és utána nyomban feltette a kérdést, hogy *Édesanyám, miért nem vállalod?* Magyaráztam neki, hogy a pódiumművészet olyan műfaj, amellyel én soha nem foglalkoztam. Másnap reggel azt kérte tőlem, hogy írjam le az érveket és ellenérveket egymás mellé egy papírra majd este, iskola után elolvasta, amit lejegyeztem neki. Ekkor felnőtt férfiként kijelentette, hogy az érvek jóval erősebbek és nekem ezt az estet meg kell csinálnom. Végül így a fiam biztatására született meg első egyéni estem *Újkori fohász* címen, melyet a világirodalom gyöngyszemeiből állítottam össze. Ezt látta egy 1956 óta Bécsben élő magyar asszony, akinek révén további felkéréseket kaptam, így születtek meg sorra egyéni estjeim. Ő szinte a mecénásommá vált és ismertté tett a nyugati magyarság körében. Sajnos pár évvel később elhunyt, de ekkorra már elhatároztam, hogy ezt az utat itthon is folytatom. Immár több mint másfél évtizede, hogy megteremtettem az egyszemélyes színházamat, a Magyar Örökség Díjat is ezért kaptam.

Nagy Gáspár „szépszavú" Mártának hívott

Ekkor született meg az emblematikus Székely János-est vagy éppen az imént általam látott Marina Vlady: A megszakított repülés, avagy szerelmem, Viszockij *című monodráma?*

– Igen, ez így van. Először Székely János erdélyi költő, drámaíró és filozófus *Semmisoha* című verseskötetéből állítottam össze egy úgynevezett versszínházi estet. Ő a XX. századi magyar irodalom magányos óriása, az emberi és művészi lét alapvető kérdéseit, meghatározó dilemmáit tárja fel, verseinek középpontjába állítva a művész és ember, valamint az ember és ember közötti bonyolult, ellentmondásos viszonyokat. Szép, igaz, időtálló, egyetemes emberi értékek mellett tesz hitet megalkuvást nem tűrően, s ezt a szilárd állásfoglalását egész erkölcsös életútjával önmaga hitelesíti. Ez az estem több mint száz előadást ért meg, de ennél is több van benne és remélem, hogy sokfelé játszhatom még, akár a legeldugottabb helyeken is. Csak pozitív visszajelzéseket kaptam róla, bárhol és bármilyen összetételű közönség előtt mutattam is be. Ennek az estnek köszönhetően sok értékes írót, költőt, képzőművészt ismertem meg, akik felkértek könyveik bemutatására. Kiemelkedően megtisztelő volt számomra például Nagy Gáspár, aki engem „szépszavú" Mártának hívott, vagy Pósa Zoltán korunk kiváló író-költője, akihez megismerkedésünk óta szoros barátság fűz, vagy éppen Orosz István, a nagy tehetségű grafikusművész és író felkérése.

Hogy illeszkedik a sorba a Szegény Sudár Anna *című monodráma, amelyet oly sokfelé játszott már itthon és határon túl egyaránt?*

– Az egyéni esteket követte Jókai Anna Magyar Örökség Díjas regénye a *Szegény Sudár Anna* színpadra állítása. A regény egy erdélyi magyar asszony képzelt naplója, az 1980-as évek romániai diktatúrájában játszódik és a magyar kisebbség létkérdéseiről szól. Jómagam számos színházi sikerem és tényleg szárnyaló pályafutásom ellenére Marosvásárhelyen élve tapasztaltam meg az elnyomó rendszer mindent és mindenkit gúzsba kötő, eltipró, könyörtelen gépezetét. Ezért is állíthatom, hogy Jókai Anna anyaországi íróként egészen páratlan beleérző képességgel írta meg művét, melyben Sudár Anna alakján át tökéletes látleletet adott az akkori társadalmi viszonyokról. A naplóban lépésről lépésre tárul fel a magyar kisebbség mindennapi küzdelme létéért és identitásáért. A címszereplő összetett alakjának megformálása izgalmas, kihívásokkal teli színészi feladat volt. Ő egy egyszerű asszony, aki nem hajlandó megtörni az őt és családját sújtó terhek alatt. Erős istenhittel, szilárd erkölcsi tartással harcol a saját vágyaiért, családjáért, unokájáért és rajtuk keresztül magyarságukért. Személyében így megtestesíti a kisebbségi magyarok önazonosságukért való mindennapos harcát. Ámbár az idő kereke nagyot fordult a nyolcvanas évek óta és ma már viszonylag szabadon ünnepelhetjük nemzeti ünnepeinket, énekelhetjük a himnuszt, a szózatot, kitűzhetjük a nemzeti lobogót, a magyar identitásért folytatott küzdelem változatlanul időszerű, csak immár a globalizálódó világ kevésbé kiismerhető keretei között.

Mit jelent Önnek ez a darab?

– Az előadás többek között a Pesti Magyar Színház repertoárjában is szerepelt három évadon át, és pótszékes házak előtt játszottam a Sinkovits-teremben. Volt, hogy egy-egy előadás után fiatalok gyűltek körém és hosszú, tartalmas beszélgetésbe elegyedtünk, valamint élénk párbeszéd alakult ki köztük a hovatartozásról. Az ilyen alkalmak után fogalmazódott meg bennem a gondolat, hogy az előadás elérte a célját, mert a fiatalok megértették azt a fő üzenetét, amiért én ezt a darabot szeretem. Nagyon örülök annak, hogy a *Sudár Annát* több mint hetvenszer játszottam szerte a nagyvilágban, többek között Erdélyben, a Délvidéken, Ausztriában, Svédországban, sőt még Kanadában is. Muzslyán, egy négyszáz férőhelyes kultúrházban állva tapsolt a közönség és még ma is libabőrös leszek, ha arra az estére visszagondolok, annyira szép és megható volt.

Említette, hogy több mint ötven főszerepet játszott pályafutása során, melyek voltak a kedvencei, kérem, hogy soroljon fel néhányat!

– Ez nehéz kérés, mert végső soron mindegyik kedvencem volt valamilyen szempontból. Van persze pár olyan, amely bizonyos okok miatt egészen közel áll a szívemhez. Ilyen például Magdó (Tamási Áron: *Az énekes madár*), aztán Estella (Krúdy Gyula: *A vörös postakocsi*), Liza (Borisz Vasziljev: *Itt csendesek a hajnalok*), Larissza (Osztrovszkij: *A hozomány nélküli lány*), Dada (Bródy Sándor: *A dada*), az Anya (Luigi Pirandello: *Hat szereplő szerzőt keres*), Kasszandra (Euripides–Sartre: *Trójai nők*), Regan (Shakespeare: *Lear király*), Magdus (Sütő András: *Vidám sirató egy bolyongó porszemért*), és Mária szerepe (Tudor Musatescu: *Szilveszteréji álom*).

Hogyan talált rá Marina Vlady regényére?

– Mivel szabadúszóként dolgozom, én keresek magamnak feladatot. Ebben az életrajzi regényben egyrészt az a csodálatos, mélyen megélt szerelem fogott meg, mely az

Szakácsi Sándorral a Júlia kisasszonyban

MAGYAROK FÓRUMA MÚZSÁK GYERMEKE

orosz származású, ünnepelt európai filmsztár, Marina Vlady és a brezsnyevi Szovjetunió híres művésze, Vlagyimir Viszockij között lángolt. Keveseknek adatik meg, hogy a szerelmet ilyen intenzitással éljék meg. Azt is mondhatom, hogy mennyet és poklot megjáró szerelmük különös hangulatú, elsöprő erejű dráma. Másrészt én, aki Viszockijhoz hasonlóan szintén diktatúrában éltem, tudom, hogy mit jelent szabadság híján bezárva élni. A két külön világból érkező ember találkozása, házassága és életútjuk összekapcsolódása rendkívül izgalmas volt számomra. Viszockij patriotizmusa annyira erős, hogy Marina hiába nyitott neki „ajtót" a szabad világ felé, ő egyre jobban őrlődött a karrierjét béklyóba szorító szovjet elnyomás és a nyugaton tapasztaltak között. Végül beleroppant saját, önpusztító vívódásaiba. Halála Marina lelkén soha nem gyógyuló, mély sebet ejtett.

Ezt az előadást hol játssza még?

– A Kulti Szalon tenyérnyi színpadán játszom, és nagyon jól érzem magam ebben a térben. Évekig arra vágytam, hogy legyen egy stabil játszóhelyem és ne kelljen állandóan vándorolnom. A Szalon igazgatónője, Preisinger Éva és férje, Köllő Miklós, a híres pantomim művész, aki a hely művészeti vezetője, befogadták ezt az előadást. Hálás vagyok nekik, szeretek itt játszani.

Arra gondoltam, hogy azt a katartikus élményt, amit én ma este megtapasztaltam ebben a kis szobaszínházban, nem szeretné-e nagyobb közönség előtt is átadni?

– Ha nem haragszik érte, nem értem a kérdését. Természetesen szeretnék minél több ember előtt játszani. Ám itt is ugyanazt élem át színészként estéről estére, mint például egy ezerszáz férőhelyes teremben tettem ezt egy másik előadóestemmel.

Milyen tervei vannak még?

– Az ifjú Dumas mondja, hogy „a színház olyan, mint a szerelem, jó kedély, erő, egészség és fiatalság kell hozzá". Kedély és erő bennem rengeteg van, egészséget kérek továbbra is a Jóistentől, a fiatalság pedig furcsa állapot. Addig, amíg kíváncsi vagy a világra, terveid, céljaid vannak, addig fiatal vagy. Úgyhogy csak remélni tudom, hogy számos tervem közül többet is sikerül megvalósítanom.

Köszönöm a beszélgetést és kívánok további, nagyon megérdemelt sikereket!

A megszakított repülés, avagy szerelmem, Viszockij című előadást
legközelebb 2014. december 5-én este hét órai kezdettel láthatják
a Kulti Szalonban *(1111 Budapest, Szent Gellért tér 1–3, bejárat a Budafoki útról).*
Jegyek rendelhetők a 279 36 00-ás telefonszámon
vagy emailben: info@ujbudakulti.hu.

A megszakított repülés, avagy szerelmem, Viszockij című monodrámában

MAGYAROK FÓRUMA HITVILÁG

Az önkéntesség segít környezetünk és közösségünk jobbá tételében

Huszonöt éves a magyarországi Johannita Segítő Szolgálat

Soltész Miklós egyházi, nemzetiségi és civil társadalmi kapcsolatokért felelős államtitkár a 25 éves jubileumi ünnepségen, november 21-én, megköszönve az elmúlt negyed században elvégzett áldozatos munkát, és kiemelte a szervezet vezetői és a kormány közötti szoros kapcsolat és együttműködés fontosságát. Porcsalmy László, a magyarországi Johannita Segítő Szolgálat elnöke: fontos tevékenységünk az ifjúsági munka. Azt tapasztaltuk, hogy ma a fiatalok nagyon egyedül vannak, a videojátékok, a televíziós sorozatok, a számítógép, az internet „neveli" őket. Nem elegendő erre csupán szólamok szintjén felhívni a figyelmet, hanem a fiatalok számára értékes és érdekes programokat kell kínálni.

Porcsalmy László, a magyarországi Johannita Segítő Szolgálat elnöke és Johannes Bucher, az osztrák Johanniter Unfal Hilfe elnöke

1989-ben miként és kiknek sikerült bejegyezni a Johannita Segítő Szolgálatot?

– Mielőtt a közelmúlt eseményeire térnénk rá, engedjen meg a kedves olvasó egy rövid történelmi visszatekintést: a Johanniták, akik nevüket Keresztelő János iránti tiszteletük miatt vették fel, Magyarországon már a XII. században megjelentek, és az 1200-as években II. András királyunk jó kapcsolatot ápolt velük a keresztes hadjáratok idején. Majd a Keresztelő Szent Jánosról elnevezett Jeruzsálemi Ispotályos Lovagrend 1530 után protestánssá lett ága tartotta meg a Johannita nevet, s a katolikus ág lett a Máltai Lovagrend. 1924-ben a Johannita Rendet Horthy Miklós kormányzó elismerte Magyarországon. A pártállam ennek a rendnek a működését is betiltotta hazánkban. 1989-ben az emigrációban élő idős rendtagok azon munkálkodtak, hogy újraéledjen a Johannita közösség Magyarországon. Úgy ítélték meg: az a célszerű, ha először karitatív szervezetet alapítanak, tehát nem maga a rend hazai „feltámasztását" tűzék ki akkor célul. Így 25 évvel ezelőtt jegyeztették be a Johannita Segítő Szolgálatot. A háború után ez volt az első hivatalosan megalakított magyarországi Johannita szervezet. A rendet csak később, 1993-ban ismerte el a magyar állam.

Mennyien tevékenykedtek a rendszerváltás első éveiben ebben a karitatív szervezetben?

– Az alapítók úgy gondolták, hogy ahhoz, hogy további önkénteseket tudjanak megnyerni a nemes célhoz, először létre kell hozni magát a Szolgálatot. Eleinte nagyon kevesen – szinte csak a bejegyzett tagok – tevékenykedtek a segítő szolgálatban. Így néhány ember komoly és áldozatos munkájának köszönhető a Johannita Segítő Szolgálat léte és társadalmi beágyazottsága. Szervezetünk első elnöke Hajós József volt, aki 70 éves korát meghazudtolva saját maga vitte el mikrobusszal az első adományokat Erdélybe és a Csángóföldre. Hiszen akkor a szolgálat tevékenységét a hazatelepülő illetve hazai kapcsolataikat felélesztő rendtagok által szervezett segélycsomagok szervezése, küldése, fogadása és szétosztása jelentette.

Tehát ezeket a jótékonysági programokat, akciókat eleinte külföldről finanszírozták?

– Így van; teljes mértékben önfenntartó és önkéntes szolgálatról beszélhetünk, senki sem kapott fizetést a tevékenységéért, s a szükséges forrásokat a nyugati kapcsolatok révén szerezte be szervezetünk. De nem csak szállításokkal foglalkoztunk, mert egy komolyabb, Amerikából érkező – Johannitákon keresztül juttatott – forrásnak köszönhetően Piliscsabán a fogyatékos otthon új épületét sikerült átadnunk. Később néhány nagyvállalattól is sikerült némi támogatást szerezni. (MOL, Malév, Szerencsejáték Rt.)

A Segítő Szolgálat 2001-ben tagja lett a Johanniter International nemzetközi ernyőszervezetnek. Mit jelentett ez az önök számára?

– A németországi szervezetek támogatása és segítőkészsége szinte természetes volt, hiszen a magyar Johanniták a német Johannita Rend egyik tagozatát alkotják. A Johannita-világ nemzetközi szervezetként aposztrofálható, ezért megalakult a Johanniter International ernyőszervezet, ami akkor 14 ország segítőszolgálatát foglalta magába, s mi alapító tagok voltunk. A csatlakozásunk a kis magyar szervezetnek hatalmas hátországot biztosított, tanulhattunk a külföldi szervezetektől, ők támogatták tevékenységünket, és egyre bővült az olyan programok sora, amelyek immár szellemi támogatást is jelentettek. A 2001-es év azért is lényeges a szolgálat számára, mert közhasznú szervezetté nyilvánítottak bennünket. Akkor részesültünk először állami támogatásban: egy évre 10 millió forintot kaptunk. Addigra már Magyarországon és a határon túl is több helyi szervezetet hoztunk létre. Így a korábbi kissé ad hoc jellegű tevékenységet fölváltotta az alaposan megszervezett munka. Jelenleg 8 határon túli és 9 magyarországi helyi szervezettel működünk. Ezek az alapszervezetek fölmérik a helyi igényeket, és koordinálják az ottani tevékenységet.

Említette, hogy a német Johannitákhoz tartoznak. Ez azt jelenti, hogy hazánkban nincs még Johannita rendtartomány?

– Négy Johannita rend működik a világban. Az egyik a német – nem összetévesztendő a Német Lovagrenddel! –, amin nem csodálkozhatunk, hiszen Poroszország volt a protestantizmus egyik fellegvára. Később a poroszországi központból először az angolok váltak ki, majd a II. világháború idején politikai okokból a hollandok és a svédek is külön rendet hoztak létre. Külföldi tagozatai csak a német Johannita Rendnek vannak; hozzájuk tartoznak a franciák, osztrákok, finnek és a magyarok is. A hazai hivatalos neve pedig: a Német Johannita Rend Magyar Tagozata. A tagozat élén magyar vezető áll, de ő is a német Úrmester alárendeltje, s az újonnan fölvett rendtagok belépését a német Úrmester hagyja jóvá aláírásával.

Említette, hogy eleinte nem kaptak fizetést a tagok. Az önkéntesség jellemzi szervezetüket a mai napig is?

– Az önkéntesség jellemzi a szolgálatot, elnöki feladataimat én is társadalmi munkában látom el. Mivel, most már jelentősebb állami támogatást kapunk, ezért ügyvezetőt és két oktatási referenst alkalmazunk. Ők kapnak fizetést tevékenységükért. Az oktatási referensek nálunk főállásban elsősegély-oktatással foglalkoznak. Az egyik lényeges tevékenységünk az ifjúsági munka. Azt tapasztaltuk, hogy ma a fiatalok nagyon egyedül vannak, a videojátékok, a televíziós sorozatok, a számítógép, az internet „neveli" őket. Nem elegendő erre csupán szólamok szintjén felhívni a figyelmet, értékes és érdekes programokat kell kínálni a fiatalok számára. Mi erre törekeszünk, és az elsősegélynyújtás oktatásra is sok fiatal jelentkezik. Ők 30 órás tanfolyamokon vehetnek részt, ahol megismerkedhetnek az elsősegélynyújtás elméleti és gyakorlati alapjaival. Akik sikeresen elvégzik a tanfolyamokat, csatlakozhatnak azokhoz az elsősegély-szolgálatokhoz, melyekre szervezetünket felkérik, másrészt versenyekre jöhetnek velünk, és a Johanniter International által biztosított csereprogramokban is részt vehetnek – mindez motivációt jelent számukra. A hírekben számtalanszor hallhattak arról, hogy az érettségi bizonyítvány kiadásának feltétele a megszabott idejű közösségi szolgálat elvégzésének igazolása. Mi úgy éltünk ezzel a lehetőséggel, hogy felkerestük az oktatási intézményeket, s jelenleg 10 középiskolában tartunk elsősegélynyújtás oktatást. *(Folytatás a 13. oldalon)*